

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Факультет харчових технологій
та управління якістю продукції АПК**

**VII МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
ВЧЕНИХ, АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

**«Наукові здобутки у вирішенні актуальних
проблем виробництва та переробки сировини,
стандартизації і безпеки продовольства»**

ЗБІРНИК ПРАЦЬ

**за підсумками
VII Міжнародної науково-практичної
конференції вчених, аспірантів і студентів**

КИЇВ – 2017

УДК 1:316.3

І.В. Попова, д.філософ.н., доцент

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Ю.В. Слива, к.т.н., доцент

Національний університет біоресурсів та природокористування, м. Київ

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЕКОБЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ ОСВІТИ

Досвід останніх десятиріч засвідчив, що подолання і, навіть, пом'якшення екологічної кризи, що настає, суто технічними засобами не можливе. Для того, щоб змінити тенденцію погіршення глобальних та регіональних екологічних зрушень, людям необхідно перебудувати свій спосіб життя. Це можливо лише при певному рівні екологічної освіти та культури. Саме тому проблема формування екологічно відповідальної особистості нині є такою актуальною і тому серед перспектив розвитку екологічної культури в Україні центральне місце відводиться екологічній

освіті. На сучасну початкову, середню та вищу школу - усю систему виховання та освіти покладається нове завдання принципової та фундаментальної важливості: не тільки відобразити вже створені норми та стереотипи суспільного розвитку, але й очолити інноваційний процес формування нової парадигми сучасної культури, здійснити становлення системи освіти задля сталого розвитку (ОСР). Розвиток екологічної освіти та поширення екологічної інформації - один із стратегічних принципів державної політики України. Формування цілісного екологічного світогляду, високого рівня культури та екологічних знань на підґрунті гармонійних взаємин людського суспільства і природи поступово стає потужним важелем у вирішенні екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України та Європи [1].

Компліцитність (причетність) однією з найважливіших характеристик екологічної свідомості, через яку свідомість і стає екологічно детермінованою. Тому, саме з нею (компліцитністю) потрібно працювати, формуючи екологічну свідомість дітей, розвивати та прививати таку якість у навчальному процесі. Даний підхід передбачає внесення до змісту екологічного виховання таких компонентів як: культура мислення, досвід, ціннісні орієнтації, суб'єктивне оцінювання і психічні стани [2].

На сучасному етапі вчена громадськість світу займається пошуком ефективних шляхів формування нової екологічної свідомості у підростаючих поколінь, про що свідчить зародження та розвиток таких дисциплін, як созологія, біоетика, екологічна педагогіка, созопсихологія, созотехніка, екофілософія, соціальна екологія, екологія культури і навіть екологія душі [2]. Шлях до покращення процесу екологічного навчання та виховання полягає у максимальній екологізації шкільних навчальних курсів, а також у перегляді не лише змісту освіти, а й форм та методів навчання. Більш ефективними, на нашу думку, є методи, форми та методичні прийоми навчання, які:

1. стимулюють учнів до постійного пошуку і поповнення знань про навколишнє середовище (уроки-конференції, уроки-ігри, бесіди, семінари, диспути, доповіді, вікторини);

2. сприяють розвитку творчого мислення, вміння передбачати можливі наслідки природоперетворюючої діяльності людини (методи, що забезпечують формування інтелектуальних умінь: синтез, аналіз, порівняння, встановлення причинно-наслідкового зв'язку);

3. забезпечують розвиток дослідницьких навичок, учать ухвалювати екологічно доцільні рішення і самостійно отримувати нові знання (використання проблемного підходу в процесі навчання);

4. залучати учнів до практичної діяльності з вирішення проблем довкілля місцевого значення (проведення масових заходів природоохоронного спрямування).

На підставі аналізу традиційних підходів до екологічного виховання студентів аграрних та сільськогосподарських навчальних закладів виявляється загальна тенденція відмежовування себе від природи («я» – природа), коли взаємовідносини живих істот розглядаються за межами людської діяльності, коли кожна істота є насамперед об'єктом вивчення, і лише потім – живою істотою. Для таких систем не характерне цілісне сприйняття природи, вона «розібрана» різними навчальними дисциплінами. Одним з продуктивних способів розв'язання цієї проблеми є застосування в екологічному вихованні системного підходу «глибинної екології» [3].

З огляду на зазначені властивості «глибинної екології» пропонується новий підхід в екологічному вихованні у навчанні та позанавчальній діяльності, а саме: систематичної педагогічної діяльності, спрямованої на формування в учнів системи цінностей, поглядів та переконань, які впливають на ставлення особистості до екологічної дійсності шляхом актуалізації етичних норм та правил по відношенню до природних об'єктів; інструмента формування в учнів екологічно орієнтованих навичок та звичок, передумовою яких є непрагматична взаємодія зі світом природи.

Зміст екологічного виховання на засадах «глибинної екології» передбачає дотримання таких шляхів його здійснення: виховання ставлення до навколишнього середовища шляхом актуалізації абсолютних цінностей; формування моральних почуттів відповідальності за стан довкілля; осмислення та оцінка екологічних явищ, уміння їх аналізувати з позицій особистої причетності до вирішення екологічних проблем; нагромадження екологічних знань з метою формування навичок такої поведінки, яка б не завдавала шкоди довкіллю; формування бажання до співпраці з Природою, активної природоохоронної діяльності з позицій рівноправності з іншими істотами в системі живого світу.

Література

1. Нагорнюк О. М. Екологічна освіта та шляхи її вдосконалення у контексті збалансованого (гармонійного) розвитку / О. М. Нагорнюк // Науковий вісник нац.університету біоресурсів і природокористування України . – 20/03/2011 . – N159. - Ч.4: Педагогіка, психологія, філософія. – С. 148-156.
2. Шлімакова І. І. Формування екологічної свідомості молоді в контексті екопсихологічної концепції «Я-відношення» В. О. Скребця / І. І. Шлімакова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Т. 7. Екологічна психологія / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Житомир, 2009. – Вип. 20, ч. 2. – С. 280-284.
3. Онопрієнко В.П. Позанавчальні методи і засоби виховання екологічної свідомості / В.П. Онопрієнко // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: наук. вісник : зб. наук. праць. Вип. 63 (№ 8) / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН; [голов. ред. В. М. Вашкевич]. - К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 466-469.